

Разову спеціалізовану вчену раду
від доктора наук з державного управління, професора
професора кафедри публічного управління і регіоналістики
Національного університету «Одеська політехніка»
Саханенко С.Є.

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Л.О. Соколік «Теоретичні та організаційні чинники використання crowd-технологій в місцевому самоврядуванні» подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Процеси модернізації системи державного та муніципального управління в Україні, які є відповіддю на внутрішні та зовнішні виклики, передбачають використання інноваційних управлінських технологій, що сприяють гармонізації відносин між публічною адміністрацією та суспільством. Сучасні управлінські технології як сукупність інноваційних засобів, методів та способів ефективного впливу на суспільні процеси мають також бути оптимальними, раціональними, адаптивними до явищ, що потребують модернізації. Саме такими є краудтехнології, використання яких забезпечує ефективність реалізації різних програм та проєктів органів публічного управління. Краудтехнології є засобом віртуальної соціальної взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та споживачів державних (муніципальних) адміністративних послуг, які орієнтовані на задоволення потреб суспільства за рахунок його залучення до процесів прийняття публічно-управлінських рішень (розробці, прийнятті, реалізації політики), що стосуються його життя. Використання крауд-платформ для вирішення важливих проблем, особливо в умовах воєнного стану, дозволяє органам публічної влади прийняти найбільш оптимальне рішення у кожному конкретному випадку, залучити громадян до управління країною й територіальною громадою. Крім цього, у людини, громадськості виникає можливість бути почутими, стати причетними до перетворень. Застосування органами публічної влади у своїй діяльності інноваційних управлінських технологій, зокрема краудтехнологій, є також запорукою реалізації реформування суспільства у контексті євроінтеграційних вимог.

На цьому фоні виникає проблемна ситуація, а саме: краудтехнології як інноваційні інтернет-інструменти комунікації, що отримали розвиток у глобалізованому світі на початку ХХІ ст., потребують теоретичного осмислення для можливості їх застосування у публічному управлінні з метою посилення діалогу між громадянським суспільством та публічною владою в Україні. На вирішення зазначеної проблемної ситуації багато в чому й орієнтовано дослідження Л.О. Соколік.

Будь-яке кваліфікаційне дослідження покликано насамперед продемонструвати наукову компетентність, уміння проводити самостійні дослідження та застосовувати теоретичні знання на практиці. Здобувачка Л.О. Соколік блискуче це довела, виходячи з наступного:

По-перше, вона чітко підтвердила, що проблема краудтехнологій є важливою у контексті сучасної науки публічного управління та професійної діяльності на рівні місцевого самоврядування. Цьому сприяло зокрема аналіз правових актів, мережевих дискусій серед представників громадянського суспільства та інших джерел. Л.О. Соколік окреслила, які проблеми краудтехнологій досліджуються зараз, які аспекти краудтехнологій вже вивчені, а які залишаються невирішеними. Власно привернення уваги на прогалини в дослідженнях з публічного управління в аспекті проблеми застосування краудтехнологій стало для неї підставою для вибору теми. Авторка ясно сформулювала проблему, на вирішення якої спрямовано її дослідження: вирішення протиріччя між необхідністю широкого залучення жителів до здійснення місцевого самоврядування та обмеженими технологічними, організаційними та правовими можливостями органів місцевого самоврядування це забезпечити.

По-друге, формулювання мети та завдань дослідження є важливим етапом, який визначає напрямок, логіку та структуру наукової роботи й цей етап Л.О. Соколік вкрай успішно пододала: її мета за текстом «концептуальне обґрунтування засад застосування краудтехнологій у місцевому самоврядування в умовах децентралізації та вироблення рекомендацій, реалізація яких буде сприяти ефективному впровадженню краудпроектів на рівні територіальних громад». В такому формулюванні можна побачити всі ключові вимоги до формулювання мети: конкретність, чітка спрямованість, відповідність темі. Це ж саме стосується завдань дослідження здобувачки, як конкретних етапів або кроків, за допомогою яких вона досягає мети свого дослідження. Не відтворюючи завдання дисертації зазначаю, що їм притаманна послідовність, чіткість, досяжність та реалістичність, кожне завдання логічно впливає з попереднього тощо.

По-третє, авторка зробила багато в чому показовий теоретико-методологічний аналіз проблеми. Це дозволило не лише показати свою обізнаність щодо теми, але й довести глибоке вивчення теорій і концепцій публічного управління, що важливо під час надання кваліфікації останнього восьмого рівня Національної рамки кваліфікації. Як здається вона обрала ключові теоретичні підходи, що пояснюють явище краудтехнологій: New Public Management, Good Governance, Multilevel Governance, E-Governance, Collaborative governance, а також різноманітні теорії демократичної участі та комунікативної дії. Пов'язуючи ці та інші теорії з краудсорсингом вона не просто їх описувала, а ґрунтовно аналізувала в аспекті предмета дослідження, вказувала на обмеження або слабкі місця у поясненні процесів, що нею вивчалися.

По-четверте, авторка належним чином обрала методи дослідження та обґрунтувала методологію, адже, як відомо, правильно підібрані підходи до

дослідження та його методи дозволяють отримати достовірні результати та вирішити поставлені завдання. Робота будується на засадах інституційного, системного, структурно-функціонального, процесного підходів, навіть культурного та контекстуального підходів, на основі яких використовувалися сукупність наукових методів – порівняльний, класифікації, типологізації, спостереження, метод кейсів, опитування, моделювання, SWOT та PEST-аналізу. Цікаво, що автор зазначає, що обставини воєнного стану з відповідними обмеженнями щодо діяльності публічної адміністрації, не дозволили провести її, як це планувалося на початку дослідження, експеримент впровадження краудтехнологій у діяльність конкретного органу місцевого самоврядування – Управління майнових відносин Одеської обласної ради. Проте в роботі визначені основні параметри (цілі, завдання, напрями) зазначеного експерименту.

По-п'яте, авторка здійснила належний збір даних за темою дослідження та їх ретельний аналіз. Це один з ключових етапів будь-якого наукового дослідження, адже дозволяє не лише отримати необхідну інформацію, але й також підтвердити гіпотезу, яку авторка ґрунтує «на припущенні, що розширення демократичних засад врядування та необхідність залучення до адміністративно-управлінського процесу широкого кола суб'єктів громадянського суспільства у поєднанні з децентралізацією та дерегуляцією, призводить до необхідності широкого застосування краудтехнологій в механізмі здійснення місцевого самоврядування». В якості рецензента відзначаю, що в роботі чітко простежуються різні етапи збору даних, кількісні методи, статистичні дані, інтерв'ю, фокус-групи, спостереження, аналіз документів та контент-аналіз. Вона також вдало здійснювала кореляційний аналіз (зв'язок між змінними) та регресійний аналіз (моделювання залежності між змінними), візуалізацію даних у вигляді діаграм, графіків, гістограм.

Але отримані дані потрібно не лише уявити, а й інтерпретувати, пояснити їх значення для вирішення поставленої проблеми краудтехнологій в органах місцевого самоврядування. І тому, по-шосте, Л.О. Соколік осмислює та пояснює отримані результати з метою відповіді на раніше поставлені дослідницькі запитання. Це знайшло, зокрема, свій відбиток у загальних висновках, рекомендаціях для практичного застосування результатів її дослідження та пропозиціях для майбутніх досліджень.

По-сьоме, особливу увагу привертає структурованість викладу матеріалу роботи, що робить її не лише логічною, але й зрозумілою для читача, дозволяє швидко орієнтуватися в матеріалі дисертації, виявляти основні положення, методи та результати дослідження. Привертає на увагу, що в роботі є не лише розділи та підрозділи, але й більш дрібні елементи – пункти підрозділу, причому деякі важливі речі здобувачка визначає також курсивом в самому тексті. Кожен розділ у неї збалансований за обсягом, переходить між частинами роботи плавні та забезпечують логічний зв'язок між розділами, чому сприяють вступні частини та висновки до розділів.

По-восьме, робота містить чіткі висновки, що впливають із проведеного дослідження, а також рекомендації для практичного застосування

результатів. При цьому кожен висновок є науковим узагальненням, а не анотацією зробленого як дуже часто зустрічається в кваліфікаційних роботах. Висновки прямо корегуються із завданнями, є аргументованими та конкретними. Рекомендації також цілком базуються на результатах дослідження і мають чіткий практичний сенс. За підсумками дослідження запропоновано розширення застосування краудтехнологій в організаціях місцевого самоврядування зокрема через створення т.зв. краудорганізацій. Також в роботі запропоновано внесення змін до діючого законодавства в частині термінології, трудового законодавства, оподаткування, інтелектуальної власності тощо.

Все це свідчить, про наукову новизну роботи, які як розширюють, так й поглиблюють існуючі знання в області управлінських технологій в публічній сфері, зокрема краудсорсингу у місцевому самоврядуванні. Можна лише підтвердити, що в роботі Л.О. Соколік дійсно вперше серед дисертаційних досліджень за спеціальністю 281 обґрунтовано концептуальні та прикладні засади застосування краудтехнологій на рівні місцевого самоврядування, що дозволило визначити фактори, переваги та недоліки впровадження краудтехнологій в механізмі функціонування місцевого самоврядування, а також відповідні ризики, підходи до управління краудпроектами та умови їх запровадження, узагальнити різновиди й форм краудтехнологій. Абсолютною новизною характеризується пропозиція створення краудорганізацій та/або спеціальних краудпідрозділів у структурі традиційних організацій місцевого самоврядування, що дозволило здобувачці визначити методіку започаткування реалізації краудпроектів в органах місцевого самоврядування, комунальних підприємствах, установах, та закладах.

Й останнє. Для дисертаційного дослідження ледве не ключовим є дотримання вимог наукової етики та доброчесності. Чесність кількарічного наукового процесу, який здійснила здобувачка підтверджується коректністю використанням даних та їх об'єктивною інтерпретацією. Роботі притаманне належне цитування, привертає на увагу, що авторка в тексті роботи згадує цитованих авторів не лише за прізвищами, але й іменами, для іноземних науковців завжди наводить їх прізвища аутентичною мовою. Це допомагає зберігати довіру до наукових результатів та підтримати належну репутацію молодого дослідника.

Таким чином, всі зазначені елементи кваліфікаційного дослідження підтверджують наукову зрілість авторки та її готовності до подальшої професійної чи академічної діяльності.

Звичайно, що й у до будь-якого дисертаційного дослідження можуть бути висловлені зауваження й побажання.

Зокрема, як здається, авторка підходить до всіх органів місцевого самоврядування як до єдиного організаційного механізму. Проте, в структурі органів місцевого самоврядування є органи, що діють на рівні безпосередньо територіальних громад, а є органи спільної компетенції територіальних громад, що володіють різним обсягом повноважень, організаційними

можливостями, фінансовими ресурсами, а від так й спроможністю запроваджувати краудтехнології.

Крім цього, авторка не використала методологічні можливості в аспекті дослідження Європейської Хартії місцевого самоврядування та особливо Додаткового протоколу до Європейської Хартії місцевого самоврядування про участь громадян у здійсненні місцевого самоврядування. Взагалі можна було б порадити автору в якості джерела дослідження використати численні резолюції, рекомендації, висновки Конгресу місцевих та регіональних влад, а також Постійної Конференції неурядових організацій Ради Європи, значна частина з яких стосується проблем залучення громадян до врядування.

Досить цікавий розділ в дисертації присвячений можливостям застосування краудтехнологій в умовах воєнного стану, але, як здається, цей матеріал здебільше спирається на досвід органів державного управління та громадських інститутів, а ніж на практику органів місцевого самоврядування.

Можливо, хоча це б призвело до значного збільшення обсягу дисертації, у додатках треба було б викласти деякі первинні джерела, зокрема матеріали кодування інтерв'ю та опитувань, описову статистику, що б дозволило при необхідності перевірити результати, які встановлені здобувачем.

Проте дані зауваження носять в основному рекомендаційний характер та не впливають на високу оцінку роботи, що рецензується.

За формальними та змістовними ознаками представлена робота Л.О. Соколік «Теоретичні та організаційні чинники використання crowd-технологій в місцевому самоврядуванні» відповідає всім вимогам до кваліфікаційних робіт щодо восьмого рівня Національної рамки кваліфікації та третьому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, а також вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) й Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії. Авторка виявила концептуальні та методологічні знання в галузі публічного управління та адміністрування, довела володіння спеціалізованими вміннями/ навичками і методами, необхідними для розв'язання значущих проблем у науковій галузі «публічне управління» та професійної діяльності в сфері місцевого самоврядування, продемонструвала інноваційність, високий ступінь самостійності, академічної доброчесності. Лариса Олексіївна Соколік заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління і адміністрування».

Рецензент

Сергей САХАНЕНКО

20.10.2024